

Ο Φρόντ και οι επιπτώσεις των νέων επιστημονικών ανακαλύψεων για το σεξ και την αναπαραγωγή

(Σε ασύνδετο σχήμα)

Γράφει ο
Βúrwn Tomázos
Μηχανολόγος,
Απόφοιτος Πολυτεχνείου
Μονάχου
e-mail: btomazos@gmail.com

Φρόντ, λοιπόν... και ξαναγυρίζω στα παλιά...

Όταν ήμουν φοιτητής στην Αυστρία και αργότερα στη Γερμανία, οι αντιλήψεις σχετικά με το σεξ στην Ελλάδα και στις δύο αυτές χώρες απείχαν παρασάγκας. Τότε εκεί αρκετές κοπέλες σε καλούσαν στο σπίτι τους και μπορούσες να κοιμηθείς μαζί τους χωρίς περαιτέρω υποχρεώσεις αρραβώνα ή γάμου. Στην Ελλάδα κάτι τέτοιο ήταν όνειρο θερινής νυκτός: οι κοπέλες για να βγούν έξω από το σπίτι τους, ακόμη και αρραβωνιασμένες, έπρεπε να συνοδεύονται από κάποιο συγγενή - αδελφό, ξάδελφο κ.λπ.

Θυμάμαι τον συμφοιτητή μας, τον Μιλτιάδη, ήταν πλούσιος και τον λέγαμε βλάχο, λόγω της ιδιότυπης προφοράς του. Είχε πάει στο χωριό με τη φίλη του και κοιμήθηκε μαζί της στο δωμάτιο του σπιτιού της. Όταν κατά λάθος ο αδερφός της μπήκε μέσα και τους είδε, ζήτησε συγγνώμη. Το σχόλιο του Μιλτιάδη απεικονίζει τη νοοτροπία της εποχής: «Ε, ρε και να ήταν στο χωριό μου τι θα γινόταν; θα φώναζα, φέρε το τσεκούρι, ρε πατέρα, να τον καθάρουμε τον κερατά».

Τότε ο Νίτσε μονοπωλούσε τις συζητήσεις, αλλά η συζήτηση γύρω από το σεξ ήταν πάντα επίκαιρη, και λόγω ηλικίας και λόγω των τεράστιων διαφορών στις νοοτροπίες που προανέφερα.

Φρόντ, λοιπόν... και παραμένουμε στα παλιά...

Ο Ζίγκμουντ Φρόντ, που γεννήθηκε το 1856, ήταν Αυστριακός νευρολόγος και ψυχίατρος, ο θεμελιωτής της ψυχανάλυσης, δηλαδή της θεωρίας για την οργάνωση και λειτουργία του ανθρώπινου ψυχισμού. Μελέτησε και εισήγαγε έννοιες όπως το ασυνείδητο-συνειδητό, το ναρκισσισμό, τους μηχανισμούς άμυνας, με θεμελιώδη τον μηχανισμό της απώθησης, αντικατέστησε την παραδοσιακή έννοια του ενστίκτου με την έννοια της ενόρμησης, υποστήριξε τη θεμελιώδη σημασία του Οιδιπόδειου συμπλέγματος για την ψυχική εξέλιξη του παιδιού και την ψυχική ισορροπία του ενήλικου και μίλησε για την παιδική σεξουαλικότητα και τη μεγάλη σημασία της για την ψυχογένεση των νευρώσεων.

Ενδεικτικά: Στο έργο του η Ερμηνευτική των ονείρων, που πολλοί σχολιαστές θεωρούν ως το σημαντικότερό του, υποστήριξε ότι τα όνειρα έχουν θεμελιώδη ρόλο στην ψυχική οικονομία. Η ενέργεια του νου, που ο Φρόντ ονόμαζε «λίμπιντο» και ταύτιζε κυρίως, αλλά όχι αποκλειστικά, με τη γενετήσια ορμή, ήταν μια δύναμη ικανή να ασκεί υπερβολική και δυσάρεστη εξουσία, η οποία, επειδή είχε ανάγκη να εξασφαλίσει την ηδονή και να εμποδίσει τον πόνο, αναζητούσε οποιαδήποτε διέξοδο μπορούσε. Αν οι προσδοκίες της δεν έβρισκαν ικανοποίηση μέσω της γενετήσιας λειτουργίας, η λίμπιντο αναζητούσε την ανακούφισή της μέσω νοητικών διεξόδων.

Με το έργο του «Τρεις συμβολές στη σεξουαλική εμπειρία» καθιερώνεται ως πρωτοπόρος της σοβαρής μελέτης της σεξολογίας. Στο έργο αυτό διηύρυνε την έννοια της σεξουαλικότητας πέραν της συμβατικής χρήσης του όρου, για να συμπεριλάβει μια ποικιλία ερωτικών ορμών που εμφανίζονται από τα πρωιμότερα χρόνια της νηπιακής ηλικίας, ήδη από τον μητρικό θηλασμό. Ο Φρόντ καταλήγει ότι η σεξουαλικότητα, η οποία εμφανίζεται από πολύ νωρίς στη ζωή του ανθρώπου, εμμένει ιμπεριαλιστικά στην ικανοποίησή της και είναι η πρώτιστη κινητήρια δύναμη σε μεγάλο μέρος της ανθρώπινης συμπεριφοράς.

[Θυμάμαι στο Μόναχο κάποιος που σπούδαζε ψυχίατρος, θέλοντας να μας μιλήσει για τα παιδικά σεξουαλικά κατάλοιπα, ανέφερε ότι κάποιος ερεθιζόταν μόνο από τη γόβα της γυναίκας και από κανένα άλλο σημείο του σώματός της. Με την ψυχανάλυση

θυμήθηκε ότι όταν ήταν μικρός είχε κρυφτεί κάτω απ' την έδρα και έβλεπε το πόδι της δασκάλας που φορούσε γόβα και αυτό το γεγονός ήταν η αιτία αυτού του φετίχ. Ο φοβερός Μίλτος δεν απέφυγε το σχόλιο: «Ρε, μήπως το 'χει ο ίδιος το πρόβλημα και το ανακάλυψε με την ψυχανάλυση;»].

Σε δύο βιβλία του με τίτλους «Πέραν της αρχής της ηδονής» και «Το εγώ και το εκείνο», τη δεκαετία του 1920, ο Φρόντ διασαφηνίζει τη σχέση ανάμεσα στην προηγούμενη του διαίρεση της ψυχής σε ασυνείδητο-συνειδητό και στο μεταγενέστερο μοντέλο του για τη δομή του ανθρώπινου ψυχικού οργάνου. Σύμφωνα με αυτό το δομικό μοντέλο, το «Εκείνο» αντιπροσωπεύει τα κίνητρα, τα ένστικτα και τις βιολογικές ανάγκες του ατόμου και κατά συνέπεια είναι έμφυτο· το «Εγώ» αποτελεί το λογικό μέρος που αν και δεν είναι έμφυτο, αναπτύσσεται και καλλιεργείται με την επίδραση της συσσωρευμένης εμπειρίας και τέλος το «Υπερεγώ» αντιπροσωπεύει όλες τις θετικές ηθικές και κοινωνικές αξίες του ατόμου, αποτελώντας κατά κάποιο τρόπο την ηθική συνείδηση.

Η επίδραση του Φρόντ δεν περιορίστηκε μόνο στην ψυχολογία και την ψυχιατρική, αλλά ταυτόχρονα απλώθηκε σε πολλούς τομείς της επιστήμης (ανθρωπολογία, κοινωνιολογία, φιλοσοφία) καθώς και της τέχνης. Πέθανε το 1939 από καρκίνο της γνάθου, που τον ταλαιπωρούσε περισσότερο από δέκα χρόνια, εν μέσω της ανόδου του φασισμού στην Ευρώπη, λίγες εβδομάδες μετά την έναρξη του Β' Παγκοσμίου πολέμου. Παρά τις ανηλεις και συχνά συντριπτικές αμφισβητήσεις που εκφράστηκαν ουσιαστικά για όλες τις ιδέες του, αναγνωρίζεται ως μία από τις ισχυρότερες μορφές του πνευματικού τοπίου του 20ού αιώνα.

Εκατό χρόνια μετά τον Φρόντ και είκοσι μετά τη Ντόλλυ

Κάποτε ήταν πολύ απλό: ένα κορίτσι συναντούσε ένα αγόρι οπουδήποτε, ακόμη και... στο δάσος και σε εννέα μήνες είχαμε το αποτέλεσμα: ένα παιδί, για τους περισσότερους ένα δώρο Θεού.

Θυμάμαι επί ευκαιρία, ένα ανέκδοτο, όπου ένα ζευγάρι με την κόρη τους πήγαν στο πανηγύρι του Άι-Λια, που είναι πάντα στην κορυφή των βουνών και διηγούνταν το τι ωραία είχαν περάσει παλιά, τότε που είχαν συναντηθεί εκεί. Η μικρή Μαρού ρωτάει: «Μπαμπά, μπαμπά, εγώ πού ήμουν τότε;». «Όταν ανεβαίναμε ήσουν πάνω μου, όταν κατεβαίναμε ήσουν στη μαμά σου».

Σήμερα το φάσμα των αναπαραγωγικών επιλογών έχει σταθερά διευρυνθεί και έχει διαχωριστεί η σεξουαλική επαφή από την αναπαραγωγή.

Επιστήμονες στις ΗΠΑ έκαναν ένα σημαντικό βήμα για να θεραπεύσουν γενετικά τη δρεπανοκυτταρική αναιμία, μια νόσο του αίματος. Για πρώτη φορά, κάνοντας πειράματα σε ποντίκια, κατάφεραν να διορθώσουν τη γενετική βλάβη, χρησιμοποιώντας την ισχυρή νέα μέθοδο γονιδιακής επεξεργασίας CRISPR - Cas9.

Οι ερευνητές, με επικεφαλής τον βιοχημικό Τζέικομπ Κορν του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνια-Μπέρκλεϊ, οι οποίοι έκαναν τη σχετική δημοσίευση στο αμερικανικό ιατρικό περιοδικό Science Translational Medicine δήλωσαν αισιόδοξοι ότι η νέα θεραπεία τελικά θα εφαρμοστεί και στους ανθρώπους.

Οι επιστήμονες κατόρθωσαν -με την κατάλληλη γενετική τροποποίηση ακριβείας- να επιδιορθώσουν στο εργαστήριό τους, ex vivo δηλαδή έξω από τον οργανισμό, το γενετικό ελάττωμα στα βλαστοκύτταρα των πειραματόζωων, το οποίο ευθύνεται για την εν λόγω αιματολογική πάθηση. Στη συνέχεια, μεταμόσχευσαν ξανά στο σώμα των ζώων τα υγιή πλέον κύτταρα του αίματος.

Τον Ιούλιο του 1996 «γεννήθηκε» το πρώτο κλωνοποιημένο πρόβατο με το όνομα Ντόλλυ. Η ύπαρξή της κρατήθηκε μυστική ως τις 27 Φεβρουαρίου του 1997. Η Ντόλλυ ήταν το πρώτο θηλαστικό που κλωνοποιήθηκε από σωματικό κύτταρο ενήλικου οργανισμού. Ένα εξέχον βιοτεχνολογικό επίτευγμα που όμως τα ΜΜΕ εστίασαν μόνο στα ηθικά

διλήμματα της υποθετικής κλωνοποίησης ανθρώπων.

Η καινοτομία της ομάδας του Ινστιτούτου Roslin ήταν ότι, αντί να χρησιμοποιήσουν ένα κύτταρο-δότη που προχωρούσε ενεργά στον κυτταρικό του κύκλο, χρησιμοποίησαν ένα κύτταρο-δότη, στο οποίο είχαν «σιγήσει» όλες οι βιολογικές λειτουργίες, δηλ. ήταν ιατρικά νεκρ. Σε αυτή την κατάσταση, που συμβαίνει φυσιολογικά σε μερικά κύτταρα, οι Wilmut και Campbell οδήγησαν τα κύτταρα-δότες στερώντας τους θρεπτικά υλικά από το καλλιεργητικό υλικό. Η χρήση ενός κυττάρου που βρισκόταν σε «χειμερία νάρκη», αντί ενός που μεγάλωνε ενεργά, πέτυχε τον καλύτερο συντονισμό του κυτταρικού περιβάλλοντος του δότη με αυτόν του ωαρίου και η ανάπτυξη μπόρεσε να συνεχιστεί κανονικά.

Κάποιοι τρομοκρατήθηκαν με την προοπτική των ανθρώπων που «παίζουν τον Θεό» με την αναπαραγωγή. Άλλοι που οι ζωές τους μαστίζονται από την ατεκνία ή κάποια γενετική ασθένεια, υποστηρίζουν με πάθος το δικαίωμα της απάλυνσης του πόνου τους. Είτε έτσι είτε αλλιώς, η επιστημονική εξέλιξη στον τομέα της υποβοηθούμενης αναπαραγωγής υπήρξε αλματώδης.

Η πρώτη τεχνητή σπερματέγχυση με σπέρμα δότη έγινε στη Φιλαδέλφεια των Η.Π.Α. το 1884, ενώ στον αιώνα μας από το 1960 και εξής παρατηρείται αύξηση στο ποσοστό των περιπτώσεων της τεχνητής σπερματέγχυσης με σπέρμα δότη, διότι αναπτύχθηκε αποτελεσματικά η πρακτική της κατάψυξης σπέρματος.

Η πρώτη γέννηση παιδιού με τη μέθοδο της εξωσωματικής γονιμοποίησης αναφέρθηκε επίσημα το 1978 στην Αγγλία με τη γέννηση της Louise Brown. Αυτή έγινε γνωστή ως το παιδί του σωλήνα και αποτέλεσε την αρχή για την εφαρμογή της μεθόδου σε παγκόσμια κλίμακα. Γενικά η εξωσωματική γονιμοποίηση απαιτεί τη λήψη σπέρματος από τον άνδρα και ωαρίων από τη γυναίκα, την εφαρμογή της γονιμοποίησης εξωσωματικά σε εργαστηριακό περιβάλλον και τη μεταφορά του εμβρύου ή των εμβρύων στη μήτρα για την κυοφορία.

Επιπλέον, η λήψη ενός μόνο σπερματικού κυττάρου, που εισάγεται με τη μικρογονιμοποίηση (I.C.S.I.) κατευθείαν στο ωάριο, δίνει νέες δυνατότητες στην υπογονιμότητα των ανδρών.

Στις τελευταίες ανακαλύψεις που καταγράφονται ανήκει και η επίτευξη εγκυμοσύνης και κύησης από κατεψυγμένα ωάρια. Η σημαντική αυτή ανακάλυψη έρχεται να προστεθεί στις καθημερινές προσπάθειες που καταβάλλουν οι επιστήμονες για την αρτιότερη -σύμφωνα με την ιατρική δεοντολογία- εφαρμογή των μεθόδων εξωσωματικής γονιμοποίησης.

Η δανεική μητρότητα εφαρμόζεται σε συνδυασμό με την εξωσωματική γονιμοποίηση στην προσπάθεια απόκτησης τέκνων από στείρα ζευγάρια, όταν η σύζυγος έχει την ικανότητα σύλληψης, αλλά δεν μπορεί να κυοφορήσει το έμβρυο.

Επίσης, με βάση την ισχύουσα νομοθεσία, επιτρέπεται η προεμφυτευτική γενετική διάγνωση προκειμένου να ελεγχθεί αν τα γονιμοποιημένα ωάρια είναι φορείς γενετικών ανωμαλιών.

Ευτυχισμένοι γονείς και υγιή παιδιά: ένα όραμα για το μέλλον. Το θέμα της αναπαραγωγής του ανθρώπου με τεχνητό τρόπο είναι περίπλοκο με πολλές ηθικές, νομικές, ψυχολογικές, θεολογικές, οικονομικές και άλλες επιπτώσεις. Κάθε θέση που διατυπώνεται εγείρει πλήθος ενστάσεων.

Ο καθορισμός των επιτρεπτών ορίων του τι θα πρέπει να επιτρέπεται είναι ολισθηρός. Σίγουρα υπάρχουν αρκετοί που το βλέπουν αρνητικά κυρίως λόγω δογματικών πεποιθήσεων, αλλά ας κοιτάξουμε γύρω μας να δούμε πόσα άτεκνα ζευγάρια τώρα είναι ευτυχισμένοι γονείς με υγιή παιδιά.

Η έρευνα φωτίζει όλο και περισσότερες άγνωστες πτυχές του θαύματος της ανθρώπινης αναπαραγωγής και υπόσχεται την ολοένα αποδοτικότερη αντιμετώπιση της υπογονιμότητας. Η Πολιτεία, η Εκκλησία, η ιατρική, η δικαιοσύνη πρέπει να αναπτύξουν έναν ειλικρινή διάλογο, να ασχοληθούν πιο σοβαρά με το θέμα και να το δουν ακόμα κι από τη σκοπιά της υπογεννητικότητας, ειδικά στην Ευρώπη που είναι ένα μείζον θέμα. Σίγουρα δεν πρέπει να φτάσουμε στα άκρα, ταυτόχρονα, όμως, επιτρέπεται να είμαστε εμπόδιο στους ανθρώπους που υποφέρουν από τη στέρηση του πολυτιμότερου δώρου της φύσης που είναι ένα παιδί;